

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland Displaced Persons Camp Periodicals Collection

ЗУСТРІЧ

ЧАСОПИС ПРИСВЯЧЕНИЙ З'ЇЗДОВІ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

ЗЕЛЕНІ СВЯТА 19 і 20 ЧЕРВНЯ 1948 РЕҐЕНСБУРҐ-ҐАНҐГОФЕРЗІДЛЮНҐ

Привіт З'їздові Українських Січових Стрільців

Вітаю Вас, Товариші Усусуси, щирим серцем на нашій великій Збірці.

В останнє ми зібрались були тридцять років тому. Це було в с. Грузькім, на Херсонщині, 2. вересня 1918 року. Тоді ми стояли на землі відродженої Української Держави, за яку ми чотири роки боролися. Над нею нависала темна хмара Півночі. Ви тямите, Товариші, отой гнітучий настрій, в якому ми слухали реферату нашого незабутнього четаря, Влодзя Старосольського, про загальне політичне положення в Европі, а зокрема про становище Української Держави, і як ми потім твердо постановили: високо понад партійні інтереси далі нести наш Національний Прапор. Тоді ми переслали нашу чолобитню Українській Державі на руки Її посла, Вячеслава Липинського, та заявили світові, що стоїмо з крісом при нозі, готові на найвищу жертву в обороні кров'ю окупленої Волі Батьківщини.

Цю свою постанову Ви чесно виконали. Разом з усіма Збройними Силами України Ви пройшли кривавий шлях 1918-1920 рр. Через Чотирокутники Смерти, тюрми й табори. Потім Ви пережили з усім народом два важкі десятки літ новітньої неволі, зберігаючи далі в серцях нашу стрілецьку мораль у мирній громадській праці на тих місцях, на які поставила Вас доля.

Сьогодня — по тридцяти роках — ми знов збіраємося, як вигнанці з Рідної Землі, на порозі 35 року нашого існування, на передодні нашого розпорошення по широкому світі. Ні трагічні переживання жахливої другої світової війни, ні злидні скитальщини не зламали Вашого духа, не погасили у Ваших серцях молодечого вогню любови до Батьківщини, ні не захитали Вашої віри в остаточну перемогу великого Українського Народу над окупантом Його землі. А цю віру скріплюють сьогодня переміни в міжнародньому політичному положенні за останні два роки. Вони кажуть нам надіятися може й недалекої вже заграви Визволення України.

З правдивою радістю стверджую, що давній братній дух живе далі посеред нас. Він казав Вам так численно явитися на нашій Збірці. Хай же вона зміцнить наші особисті зв'язки між собою, хай додасть нам моральних сил перебути важкі часи скитання по чужині, щоб ми щасливо вернулися на Рідні Землі в повноті наших сил до великого Діла Визволення й розбудови нового життя по часах проби!

Др. НИКИФОР ГІРНЯК

Реґенсбурґ, дня 19. червня 1948.

...Відлітають сірим шнурком...

Розгорнулося молоде літо просторами блакиті й землі. Сонце найвище сяє у своїй силі. А ми, останні могікани Великої Леґенди, зібралися на цей з'їзд на чужій землічужиниці.

Один-одним радіємо ми, УСС, брати по ідеї і по зброї. Кожне слово і згук його, кожен погляд і ясний блиск очей, кожне стиснення руки і дружній привіт приспішує ритм нашого серця.

Ми дякуємо Всевишньому Богові, що дозволив нам іще зійтись, згадати далекі роки нашого минулого. Не на те згадати, щоб за ним тужити, а щоб іще раз сказати: ми не даремне той шлях зверстали, промощуючи його новим прийдешнім воїнам України.

Але в цій — неодному й останній — нашій зустрічі, радіючи собою, похилімо на хвилину наші голови, й думкою полиньмо за упалими, за пропалими, за умерлими нашими друзями з Великого Шляху.

Згадаймо їх. Бодай деяких — хто виринає з цієї Леґенди, хто в душу народу, мов у століття вростає. Перейдімо біля них:

Михайло Галущинський
Гриць Коссак
Іван Боберський
Сень Ґорук
Роман Дудинський
Роман Сушко
Дмитро Вітовський
о. Микола Їжак
о. Фацієвич
Осип Яримович
Хведір Черник
Софія Галечко
Ярослав Яремкевич
Михайло Дорошенко
Микола Дзюбак
Іван Цяпка
Осип Мойсейович
Андрій Домарадзький
Іван Роґульський
Осип Теліщак
Тадей Ковалик
Юлько Нестайко
Осип Сорохтей
Петро Чучман
Лев Розлуцький де Новіна
о. Богдан Литвин
Осип Полотнюк
Дмитро Пижук
Панько Чортоломний
Дмитро Тісточко
Іван Балюк
Микола Загаєвич

Їх духи тут, із нами! Озиваються на заклик цей: вони ж вояки. А за ними й інші йдуть — бо й упало ж їх чимало на Великому Шляху.

Їх духи тут із нами! Втішаються нашою, тією ж самою, що й тоді — незмінною пошаною та любов'ю товариша до товариша.

Їх духи тут, із нами! Ведуть нас далі на шляхи України в тій же пошані та любові, аж до останнього віддиху останнього Українського Січового Стрільця!..

Реґенсбурґ-Ґанґгоферзідлюнґ, у червні 1948.

Союз Українських Січових Стрільців

Серед громадки Українських Січових Стрільців, що опинилися на скитальщині в західній Европі вже давно нуртувала думка про створення організації, що мала б на меті перевести реєстр-статистику нашого стрілецтва — „старої войни", об'єднати їх в одну сім'ю та повести скоординовану діяльність у нутрі та на зовні того Т-ва на користь українського народу.

Справа ставала актуальною й конечною не тільки тому, що саме тепер по трьох десятках років можна свобідно згуртувати себе, але також і тому, що в нашому громадянському житті на еміґрації виринули моменти, які вказують на потребу такої організації, яка, маючи незаперечену моральну базу, булаб одним із порядкуючих чинників серед роз'єднаного громадянства та причинялася б до знищення деструктивних самопоборювань.

Серед УСС-ів від початку їх існування царив завсіди дух єдности, мимо політично-партійних розходжень — їх девізою завсіди є: „салюс Реі Публіце — супрема лекс есто".

Воєнна хуртовина останньої війни 1939-1945 привела на захід серед соток тисяч скитальців й жмінку колишніх Українських Січових Стрільців.

Серед буденніх турбот важкого скитальського життя та серед загального роз'єднання еміграційного громадянства, УСС-и продовжують свою працю по лінії стрілецьких ідеалів, стараючися притаманною собі жертвенністю та досвідом бути завсіди пожиточними громадянами.

І ось, коли прийшла перша нагода зорганізуватися, тоді на заклик гуртка УСС в Берхтесґадені відгукнулися всі УСС-и, які знайшлися в західній Европі, розуміючи, що, хоч нас мало, та згуртовано зможемо ще рештками своїх сил багато корисного зробити для свойого страждального народу.

В днях 31 січня і 1 лютня ц. р. відбувся в Реґенсбурзі З'їзд УСС-ів, на якім основано чи пак відновлено Товариство „Союз Українських Січових Стрільців", яке постало було ще перед першою світовою війною в 1912 р. у Львові під назвою „Український Січовий Союз". Завданням Союзу УСС є: згуртувати УСС-ів, розкинених у всіх краях цілого світу, плекати історичні традиції українського стрілецтва й ідеали визвольних змагань та державности України. А далі морально й матеріяльно піддержувати фізичні й духові сили УСС-ів та матеріяльно й морально помагати їх родинам. В „Союзі УСС" згуртувалося досі 167 УСС-ів з родинами 642 особи (92 дітей до 16 років і 52 особи понад 55 років, а решта працездатні).

Головна Рада і Управа Союзу за чотири місяці своєї діяльности розробила докладний плян праці Т-ва та почала його виконувати. Нав'язано контакт з УСС-ами зза океану, яких в ЗДА і Канаді є кілька десятків. Дано почин до створення станиць Т-ва по всіх країнах. Приступлено до збирання та забезпечення пам'яток з визвольних змагань. Пороблено підготовку до видавання чи перевидавання монографічного збірника першого стягу, що відновив традицію українського війська та інших видань з недавного минулого. В цілі фізичного забезпечення, зроблено заходи збірно поселити УСС-ів одною громадою, щоби улегшити задуману працю.

Перед нами зарисовуються переломові події, в яких буде рішатися і доля нашої Батьківщини, тому об'єднання всіх шарів української суспільності, а в першу чергу всіх українських військовиків є конечністю. Союз Українських Січових Стрільців активно причиняється до об'єднання всіх

РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ

НІБИ СНИТЬСЯ...

НІБИ СНИТЬСЯ: ЗАКВІТЧАНА ПЛОЩА,
РІКИ ПРАПОРІВ, МОРЕ ГОЛОВ,
І ТА ПІСНЯ — З УСІХ НАЙДОРОЖЧА,
І ТЕ СЕРЦЕ, РОЗДЗВОНЕНЕ ЗНОВ.

І НАРАЗ ВСЕ ЗАТИХЛО, ЯК КАМІНЬ,
ТІЛЬКИ СОНЦЕ НА КОЖНІМ ЛИЦІ,
ПЕРЕД НИМИ НЕ ВПРАВИ ВІНКАМИ,
АЛЕ КРІСИ, БАҐНЕТИ .....СТРІЛЬЦІ!

НІБИ СНИТЬСЯ: НА СХОДІ Б'ЮТЬ ГРОМИ,
КРОВ ПОЖЕЖ БАГРЯНИТЬ НЕБЕСА,
В ПОПЕЛИЩАХ ЦЕРКВИ І ХОРОМИ,
І БЕЗДОМНИЙ НАРОД ПО ЛІСАХ.

НІБИ СНИТЬСЯ: ЗБРУЧ РІЧКА ГЛИБОКА,
ПШЕНИЦІ І ВИШНЕВІ САДИ,
І КРАЇНА ДАЛЕКА ШИРОКА,
І РЯДИ, І РЯДИ, І РЯДИ...

ТА НЕ ЗГАСЛО У ГРУДЯХ ЗАВЗЯТТЯ.
СТРИЙ, ПРИСЯГА, КУПОВАНИЙ КРІС,
І ЗАБУТЕ СТАРЕ ЗАКАРПАТТЯ,
І СЛІДИ ЩЕ КНЯЗІВСЬКИХ КОЛІС.

НІБИ СНИТЬСЯ: БЕСКИД, СНІГОВІЇ,
ТЕМНІ БОРИ, РОЗБИТІ ХАТИ,
І РОЗГУБЛЕНІ В ЗВОРАХ НАДІЇ,
І ХРЕСТИ, І ХРЕСТИ, І ХРЕСТИ....

А ТАМ НАСТУП, УСМІХНЕНІ ГОРИ,
ПОНАД НИМИ ВЕСЕЛКА СТОРІЧ,
І НЕЧУВАНА ПІСНЯ БАДЬОРА
ПРО ЧЕРВОНУ КАЛИНУ І СІЧ.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА

Народини нової доби

Рід за родом, століття за століттями минають. Цивілізації, великі винаходи часто й винахідники їх губляться у безконечній черзі століть. Лиш геройство, герої живуть у пам'яті народів, у традиції, у історії.

Від першої, примітивної людини, яка ще хати не мала, а вже — як стверджує історія — була вона героєм: швидше бо ніж крівлю над головою — ця людина зброю мала.

І як перша людина, рід, плем'я починали своє існування на землі геройством, тобто, в пролитій крові свою силу утривалювали, незалежність здобували, то такий же самий закон життя для кожного народу; і кожен нарід, якщо хоче бути самостійним господарем свого життя, то мусить цьому законові підпорядкуватись.

Колись, ще 424—401 років до Хр., коли молода Греція вростала в силу, полководець Клеарх із тринадцять тисяч Греків, як союзник Кира, пішов війною проти короля Персів Артаксеркса. В цій війні потерпів Клеарх разом із Киром — братом Артаксеркса — повну невдачу: погиб Клеарх, а з ним і три тисячі Греків. По смерти Клеарха, десять тисяч Греків, які остали, вибирають собі нового полководця Ксенофонта і, на чужій та ворожій їм землі, серед важких боїв та переходів, пробиваються до своєї батьківщини. Ці бої, ці важкі походи описав сам Ксенофонт, який не тільки був добрим полководцем, але й письменником, у творі під заголовком „Відворот десяти тисяч".

Отож, тоді ту війну виграли Перси, але Греція показала тодішньому світові вперше свою юну силу, витривалість і стратегічну зручність у боях супроти численнішого противника. І, дещо пізніше, Греки під проводом Олександра Великого розгромили імперію Персів. Висновок: бачимо, що Греки за походу Клеарха й Ксенофонта пролитою у боротьбі з противником кров'ю виявили й утривалили свою силу, свою міць і своє право — володіти світом.

Так усі народи утривалювали й утривалюють своє під сонцем місце. Цей же закон життя й нас не минає. Так починали творити свою силу й наші предки раннє-княжої доби; так родилася і розросталася гетьманська доба; так родиться й наша, сучасна доба: залізом і кров'ю.

Після Полтави, 1709 рік, приходять цілі десятиліття політичного занепаду України. Московсь-

---

наших комбатантських організацій, без ріжниці політичних переконань чи територіяльного походження, в одній централі Союзі Українських Ветеранів. Почин УСС-ів усі прийняли з належним зрозумінням й таке об'єднання незабаром певно буде завершене.

Українські Січові Стрільці вже в своїй першій постанові на першім З'їзді звернулися з гарячим закликом до Української Політичної Еміграції спрямувати всі сили й засоби — як це було підчас нашого першого зриву до Волі — на об'єднання нашої спільноти на вигнанні й твердо обстоювати внутрішнє замирення й правопорядок у нашому зорганізованому житті. В цьому вбачаємо найпевніший шлях до здійснення нашої найвищої національної мети. — Тому з великою радістю УСС-и вітають консолідаційний крок наших політичних партій. Щиро радіємо, що вкінці приходить до об'єднання довкола одного політичного центра екзильного Українського Уряду, й то в час, коли назрівають події, коли має вирішитися і доля нашого народу та України, поневоленої большевизмом.

Українські Січові Стрільці ждуть грядущих змагань у вірі, що ще і їм пощастить брати активну участь при виборенні Волі нашій Батьківщині.

І. ПОРИТКО

ка цвіль в'їдається у душу й серце нашого народу; а найкращі українські сили розбудовують Московію. Іще Григор Орлик несе степову славу України у Францію, як маршал; іще гетьман Кирило Розумовський, використовуючи кон'юнктуральний момент, змагає оновити державне життя України, підносить також і її культурний рівень; іще старий аристократ ґраф Капніст дається чути з України в курфістра Німеччини. Але перші ознаки правдивої онови нашого життя приходять щойно з „Енеїдою" Івана Котляревського, з „Мово рідна, слово рідне" о. Маркіяна Шашкевича. А там виринає, довго в Европі, ясними й темними силами, підготовлюваний 1848 рік — Весна Народів. Цей рік на заході України, в Галичині, розквітає Руською Радою, Руськими Стрільцями; на сході України у вибух Весни Народів непогамованою силою вривається зрив музи Тараса Шевченка, романтична Україна з Кирило-Методієвськими братчиками. А ще згодом, у Галичині, за „Словом" приходить „Діло". Ще далі — постають братства тверезости, товариства „Просвіти". До національно-суспільно-економічної праці стає уся тодішня інтеліґенція, а в першу чергу українське духовенство, світське і зреформований чин Отців Василіян, які повели живу діяльність не тільки релігійну, але й освідомно-національну.

Вже з цього коротесенького огляду бачимо, як поступнево приходить до обнови українського життя, і ця обнова приходить із релігії, літератури, мистецтва. Такі початки обнови життя народу бували не лише в нас, а й у інших народів: перед зривом до соборного, з'єдиненого життя, приходить спершу духовий під'єм. Це бачимо в Німеччині XVIII і першої половини XIX століття; це бачимо в Італії з кінцем XVIII, а зокрема майже всю першу половину XIX століття; таке ж бачимо й у Польщі XIX ст.

Не диво, що в нас, на початку XX стол., на західніх землях, де культурно-національне життя зробило великі поступи; де, зокрема від 1860 років, зосереджується уся духовість України; де б'ються серця невтомного О. Кониського хитливого П. Куліша, мрійника М. Коцюбинського, палкої Лесі Українки, запопадливого М. Грушевського; а з Галичан великих ідейників І. Франка, В. Гнатюка, О. і В. Барвінських, Навроцького й інших та інших наших культурних діячів, — саме на цих землях виринає потреба, можна сказати — необхідність: творити орґанізації військового характеру. І за це діло беруться молоді і завзяті мрійники і романтики збройного зриву: В. Старосольський, К. Трильовський, Констянтина Малицька, О. Степанівна. Так постають Січові Стрільці, з ними Січі, Соколи, Пожежні Товариства; так постає й найзразковіша орґанізація — пласт.

Те, чого сьогодні не може зрозуміти наше молоде покоління, — виховане на всіх землях України, а від 1930 року й на західніх, у системі монопартійности, у системі, яка вимагає, щоб усе життя народу стояло під кермою однієї, і то виключно, партії, однієї людини, — оте наше молоде покоління не може зрозуміти того, що до 1914 року було дійсністю: були всякі рівнорядні орґанізації, усі розвивались окремо, але всіми тими орґанізаціями керувала найвища, одна рація: Україна. І це було метою тих орґанізацій. І всі ті орґанізації свою однозгідність, одномирність, одноідейність виявили в синтезі збройного виступу, а саме: в 1914 році усі вони зіллялись у Українських Січових Стрільцях. Леґіон УСС це була пребагата і жива, духом сильна та ідеєю зцілена військова орґанізація; а на цю спільну силу склалися усі тодішні ідеології, світогляди, політичні переконання і партії. Цей Леґіон, УСС, були з'єднані й ущільнені цією — як уже сказано — найвищою рацією: Україна, романтика збройного виступу проти найгрізнішого ворога її, проти Москви. Ця найвища рація, а з нею зв'язана романтика, дала сили кожному УСС зокрема перебути всі лукаві підступи, всі удари — всюди й завсіди, по сьогодні, наставлених проти нас — Лямезанів*), а яких у Австрії було безліч, і діждатись хвилини: 14 березня 1915, коли то наказом начальної команди австрійської армії затверджено для Леґіону УСС сорок вісім старшин УСС.

І так, УСС виходять на ширшу арену покищо, тоді лиш в Австрії. Але цей виступ на ту арену був передвісником нових, українських днів.

Ось так родилася найновіша, наша доба історії. Те, що як Фенікс, винесене гетьманом Іваном Мазепою з-під Полтави, тліло в надрах душі всього українського народу, стало жеврітн в юних серцях нового Леґіону УСС. А щоб ця іскра запалала, щоб нарід у свому важкому поході до своєї політичної незалежности набрав нової сили й зриву, то треба було крови, яка б, — з'єднавшись із кров'ю наших братів героїв минулих століть, — запалала святим вогнем слушної за волю боротьби в наступних, по сьогодні, поколіннях, і в майбутті!

З цією іскрою у серці станули УСС вночі з 28 на 29 квітня 1915 в рідних Карпатах на стрімких схилах гори Маківки зо зброєю у руках віч-на-віч історичного ворога — підступної Москви.

Зупинімось коротко на історії, що попереджує бій УСС за Маківку.

Німецька дивізія здобуває 24 квітня 1915 верх Острий і, тим самим, опановує шлях у долини Опору. Цим же й почались перші вступні дії армій осередніх держав до весняної офензиви 1915. Московські війська стараються за всяку ціну звести в нівець пляни противника й ведуть на верх Острий чолові атаки. Але — безуспішно. Тоді московське командування вибирає інший плян: здобути верх Маківку і, щойно тоді, з боку, від с. Рикова, легше дістатись до німецьких становищ на Острому. І вночі, з 28 на 29 квітня 1915, за традиційною тактикою „у нас то людей хватіт", московські війська вдарили на становища Маківки. Але цей удар натрапив на найтвердший, найопірніший спротив, на найвитриваліщу зброю — на ідею, що горіла в молодих серцях УСС. Завзятий бій кипів чотири дні, від 29. IV. до 2. V.; рукопашні бої чергувалися й мішалися з вибухами ручних ґранат; гарматні стрільна рвали рідну землю разом із молодим тілом стрільця і змішували їх, зливаючи все гарячою кров'ю молодого серця УСС. Московські лави розсипались, одні загибали, інші в полон попадали, решта — відступила.

Ідея — перемогла!..

Вже 2 травня 1915 у наказі по 55-ій дивізії за підписом генерала Фляйшмана почули стрільці, між іншими такі слова: „...у найгрізнішій хвилині появились українці... Запалені правдивим патріо-

---

*) Лямезан, полковник ген. штабу в штабі корпусу Гофмана, до якого належали й УСС.

тизмом, із розмахом, як шумна буря, якій ніщо опертись не може, кинулись молоді хоробрі сини цієї країни в обороні рідної землі на ворога і приневолили його залишити те, що він уважав за здобуте. УСС двічі рішили бій у нашу користь. Вони можуть гордо глядіти на свої подвиги, бо повсякчасно залишиться в історії слава їхніх хоробрих діл та золотий лавровий листок в історії їхнього народу... Українці! З великою гордістю можете глядіти на Ваші найновіші геройські подвиги. Кожен мусить славитися приналежністю до вашого Корпусу..."

Ми докладно не знаємо, що розумів чужинець, генерал Фляйшман, у словах свого наказу: „повсякчасно залишиться в історії ...їхнього народу золотий лавровий листок". Але ми знаємо, що на силі, на вогні тієї ідеї, що горіла у грудях на Маківці упалих 42 УСС і ранених 76 УСС; що з основи тієї ідеї, за яку на чолі своїх сотень і чет ішли в бій Свідерський, Б. Гнатевич, А. Мельник, А. Артимович, І. Каратницький, О. Яримович, Р. Сушко, О. Степанівна, Яремкевич, Коберський, Будзиновський, Букшований, О. Левицький, Р. Дудинський, Семенюк; за яку то ідею переможно бились десятник Радович, стрільці Саджениця, Петрів, Кривий, брати Зітинюки та інші й інші стрільці, — на цій ідеї окропленій кров'ю наших братів пролитій у бою з ворогом родилася нова, наша, XX стол. доба визвольних за політичну незалежність України змагань. Увесь скарб, увесь капітал цієї пролитої на Маківці крови є саме в тому, що нав'язавши до традиції, УСС дали ідейну на крові сперту основу, створили леґенду цих змагань у XX стол., які тривають до цієї хвилини.

Сьогодні, на оцій нашій, інколи такій дивній еміґрації можна почути голоси наших публіцистів, які — неознайомлені з нашою історією чи взагалі з історією — осуджують УСС і виступ їх на Маківці, неначе б то був він, цей виступ, делікатно сказавши, в некористь української справи. Так думають вони, ці публіцисти. Бо історія говорить дещо зовсім протиречного їм. Заки почали самостійну боротьбу за свою політичну незалежність такі народи, як Італія, Польща, Чехи, то спершу мали свої військові формації у чужих арміях: італійці — вірно і з запалом служили в армії Наполеона Буонапарте; поляки, тому тридцять і чотири роки, в арміях Франції, Австрії, Росії; чехи, тому тридцять чотири роки, в арміях Франції, Італії, Росії. Ось такого то вчить нас історія єдина правдомовна учителька життя, якої ніхто слухати не хоче. Правда, кожен із нас, тоді, тобто в 1915 році, і сьогодні розуміє, що в лавах московського війська були й Українці. Це, справді, трагічно. Але, чи ж такої трагедії не переживали у свій час і згадані італійці, і, у наполеонівських війнах, німці, і у світовій війні 1914 р. поляки? Проте, одно мусимо безсторонньо ствердити: в ніякій Московії, чорній чи червоній, ще не було такого, щоб у її армії були військові формації, на прапорах яких були б виписані з волі українського народу та його найкращих синів гасла: „За вільну, незалежну, суверенну Державу Україну". Українські Січові Стрільці ж за цю ідею пішли в цей перший бій на горі Маківці.

Колись, сто років бо тому, великий революціонер, батько рісорджімента Італії, який — разом із нашим філософом Памфілом Юркевичем — у 1848 р. перший виступив проти „Маніфесту" й загалі доктрин К. Маркса, Джюзеппе Мацціні, який жив не з ідеї визволення Італії, а для ідеї визволення Італії, який свої родинні ощадности видавав на орґанізацію шкіл для неграмотних за кордоном батьківщини італійців, на видавання глибоких ідеологічно-філософічних творів, цей муж, — який став зразком ідеаліста й до нині, — сказав: „Мусимо показати світові, що ми, як цього треба, вміємо й умирати за батьківщину". Лиш із пролитої у боротьбі з противником крови виростають основи під незалежність народу. Соціолог В. Парето у свому капітальному творі каже: Ті, хто сьогодні змагаються на полі бою за ідею своєї батьківщини, змагаються не для себе, а для прийдешніх поколінь.

Погляньмо холодно і зо спокоєм на героїв і на їх смерть: справді, пішов він у бій не для своєї користи, не для своїх особистих інтересів — він же упав. Мало того: герої упалі на Маківці не принесли ще ніякої реальної користи ні своїм братам, ні сестрам, ні своїм дітям. Але принесли вони велику моральну користь: боротьба, яку почали вони, триває! Їх діти, їх унуки стоять у тому кривавому бої за волю народу, за незалежність України.

Ось, у цьому й скривається уся святість героя і його учинку: **він бо свій героїзм несе в століття існування народу; смерть героя приносить життя усьому народові.**

Державні народи творять, розбудовують чудові парки, в яких кожне дерево означене ім'ям героя. В цей парк приходить покоління за поколінням і, читаючи на деревах імена героїв та історію їх подвигів і смерти, виростають на леґенді цих героїв. Душа цих нових і нових поколінь убирає у себе дух минулого і носить цей дух у своїй істоті, і через ціле своє життя черпає з нього, з цього духа леґенди минулого, силу і мораль на добро своє і свого народу.

Таких парків ми не маємо й не так швидко зможемо їх мати. Але в кожну важку й чорну годину нашого національного горя чи й у радісну хвилину нашого національного зриву ми в серці збудімо ці Маківки й діла героїв. І нехай нам із нашої душі, з нашого серця, а навіть — у деяких хвилинах нашого історичного процесу — із нашого розуму просвічує оця історична для всіх народів однакова й непорушна максима, правда, мудрість:

не може бути таке, щоб кров одного з наших братів пролита в боротьбі за визволення свого народу була гірша, дешевша, менше вартна; а пролита кров другого брата за ту ж саму справу та щоб була дорожча, краща, цінніша: якщо ціль, мета, ідея одна, то й принесена жертва є одна й та сама! Чи буде це князь чи смерд, гетьман чи козак із черні, найвищий старшина чи найнепомітніший стрілець: пролита за батьківщину кров має найвищу ціну, яку нащадки, — якщо даний нарід морально здоровий, — мусять оцінити, як найвищу жертву героя;

і, друге, рідна кров брата пролита рукою рідного брата це кров, яка роз'єднує, розцементовує нарід; і ще на цьому світі, за кров брата пролиту братом, Бог карає увесь нарід; і навпаки, кров пролита в боротьбі проти ворога об'єднує нарід, цементує його міць і дає йому силу в боротьбі за свою волю, за політичну незалежність і суверенність.

Ашафенбурґ н/М. 3. V. 1948.

МИКОЛА УГРИН-БЕЗГРІШНИЙ

САМОХОТНИК

Український загал радий сьогодні довідатися дещо більше про пресу та небуденні видання У. С. С., що народилися в глухих карпатських селах, потім на подільських долах, у Коші УСС або трохи далі від нього, на боєвих фронтах, у невеличких гуртках „стрілецьких муз", як, між іншим, дотепно називали їх Йосип Маковей, Богдан Лепкий і незабутня Катря Гриневичева.

А цікаві вони найбільше тому, бо є вірним дзеркалом стрілецької душі, їх думок, бажань, змагань та юнацьких невимушених поривів, часто страждань і природного гумору під час важкої воєнної мандрівки від 1914. року аж до цієї пори скитальської долі.

Перший, хто писав про стрілецьку пресу, каже справедливо, що вона будь-що-будь цікава, хоча б із того погляду, що ті видання — це дух і настрій самих стрільців, невимушений гумор у днях недолі, праця дуже часто в невідрадних умовинах, що має свої цілі та змагання. (Диви: „Вістник Союза визволення України" ч. 169, рік 1917, стор. 618-621 і ч. 170 — стор. 634-638).

Українські Січові Стрільці від перших днів свого народження робили записки з усього пережитого, й перечитували їх у гуртках по військових вправах. Інші компонували пісні, оповідання, жарти, приповідки, вірші, що дуже часто переходили з рук до рук і радували та цікавили всю стрілецьку сім'ю.

Найбільшою популярністю втішалася між усім стрілецтвом у 1915 році **„Новініяда"** Романа Купчинського, що в однім примірнику переходила з хати до хати, з землянки до землянки, поки не надруковано її з ілюстраціями Йосипа Куриласа в збірнику **„Червона Калина"** в 1917 році. (Диви: „Червона Калина" — літературний збірник Українського Січового Війська під ред. Миколи Угрина-Безгрішного — стор. 67-74). „Новініяда" збільшилася новими пригодами й піснями. В полі автор вигладжував першу редакцію, впроваджував у дію нові стрілецькі типи, й дуже жалко, що ця остання редакція твору мабуть затратилася назавжди. Уважаю першу редакцію „Новініяди" початком стрілецької преси, що переважно дійсними подіями цікавила все стрілецтво довший час на фронті й у Коші УСС.

Героєм „Новініяди" є стрілець Лесь Новіна-Розлуцький, син-одинак пароха села Жовчів, рогатинського повіту, шляхоцького роду, дуже освічений талановитий юнак цікавих прикмет, тип небуденний серед української молоді, яка студіювала у краківських вищих школах. При цьому, Лесь визначався великою фантазією, був знаменитим композитором монологів, любив пристрасно сцену й захоплювався визначними малярями.

Героїня „Новініяди" — молода інтелігентна дочка змадяризованої, української, вчительської родини, яка радо гостила в себе інтелігентних

ЯР. ГРИНЕВИЧ

Дві вистави

Вітка червоної калини на могилу бл. п. проф. Івана Боберського.

Влітку 1916 р. прибув я з вишколу УСС до Відня. Метрополія австро-угорської монархії — Віднень на третьому році першої світової війни був, передусім, скупищем касарень та інших військових об'єктів, де готовилась зброя і звідки під звуки військового маршу Радецького відходили у поле боєві полки.

Якось одного дня зайшов у Збірну Станицю УСС мій колишній професор з академічної гімназії у Львові — Іван Боберський. В однострою УСС — він малощо змінив свій вигляд, якого повагу і суворість підкреслювала коротка, притята у клин борідка. Він, який був тоді членом Боєвої Управи УСС, призначив мене до помочі для нього при улаштуванні павільону УСС на віденській „Кріґсавсштеллюнґ", що її саме організовано на розлогих левадах Пратеру.

Другого дня, ранком, прибув я на терен воєнної виставки. Наш павільон був у гуцульському стилі здвигнений будинок, невеликих розмірів, естетичного вигляду. Над його входовими дверми пишно розвернувся напис: „Українські Січові Стрільці" — „Україніше Леґіон". Середина павільону не була ще готова, треба було щойно урядити. Незабаром на стінах кімнати появилася мапа України, кольорова карта шляху боїв УСС, портрети визначних УСС-ів, світлини, що ілюстрували стрілецьке життя. Окремий відділ становила у ґабльотах колекція відзнак УСС та книжок і листівок видання Боєвої Управи УСС.

Треба було бачити, з яким запалом організував цю виставку професор. Закасав рукави сорочки, він спинався з молотком у руці по драбині, уміщуючи на стінах то цей, то інший експонат. Кожний предмет брав він зі святочною увагою у свої руки, — інколи радився мене, свойого учня, — чи добре і гарно таке чи інакше. — Кілька килимів на доліві і трощева мебля завершили вигляд виставки. Я поклав на столик пропам'ятну книгу для впису гостей-відвідувачів. І одного ранку професор у приняві гостей та представників Команди УСС, як член Боєвої Управи відкрив виставку.

Крізь відхилені двері павільону УСС нахлинула людська хвиля, що переваловувалася через „Кріґсавсштеллюнґ". Чужинці приглядалися з зацікавленням виставці УСС. Це для них мало дещо з еґзотики. Більшість із них плутала назву „україніш" з „унґаріш" і треба було їм ріжницю виясняювати. Вони довідувались із наших уст про існування великого, многоміліонового українського народу у царському, московському ярмі, — про історію постання Леґіону УСС та його ґеройські дії.

Пропаґанда для української справи йшла. Пропам'ятна книга гостей заповнювалась не лише рядками, що висловлювали подив для українського леґіону. Наші „сусіди", які у воєнній виставі не брали участи, бо тоді саме центральні держави обіцяли їм „крулевство", — заходили часом на нашу виставку та, глузуючи собі з „братнього" народу, вписували часто свої їдкі завваги у книгу.

По місяцеві, ми, забравши стрілецькі пам'ятки

стрільців та любувалася їх піснями й гумором. Всі постаті, що виступають у „Новініяді" дійсні, живі, не видумані, відомі всьому стрілецтву.

„Новініяда" спонукувала „Пресову Кватиру" глибше призадумуватися над реалізацією видавництва. На перешкоді стояла велика недостача паперу і друкарського приладдя. Коли УСС завітали весною 1915 року до Замкової Паланки в карпатське вбоге село Камінка біля Сколього, то переживали великі моральні радощі, а в парі з тим і помітну голодівку та недостачу добрих квартир. Серед цих умовин родилася між стрілецтвом буйніша фантазія, гумор, кажучи коротко — багата стрілецька усна словесність... Мала горстка членів „Пресової Кватири" зайняла тоді привітніший оборіг з пахучим сіном, навіть з вівсяною соломою. Рада в раду, й ця горстка постановила зачинати від маленького своє видавництво.

Я роздобув трохи паперу, сиріч „потягнув" його у білий день з канцелярії кошового отамана, нагодував усіх відповідним оптимізмом, надіями на Львів, Станиславів, Коломию. Захоплений вістун Андрій Баб'юк (Ірчан) радо взявся редаґувати стрілецький часопис, хоча б і в кількох примірниках. На мою „умотивовану" ополченцями-сусідами пропозицію одноголосно прийнято назву часопису **„Самохотник".**

Перше число, писане чорнилом, звичайного зшиткового формату, появилося „на оборозі" дня 21. липня 1915. року в кількості 8 примірників; друге за кілька днів у трьох примірниках, бо мені вже не пощастило „обсмушити" ще раз кошового. Надто взявся я тоді викладати українську літературу в „Етапній гімназії" на гарячі прохання директора гімназії Дра Юліяна Гірняка в Дубні, і не мав уже стільки вільного часу, щоб частіше відвідувати братній „оборіг" у Камінці. Мрочко ж довго не повертався з Будапешту.

Перші числа „Самохотника" літали з рук до рук електричними крилами, й мабуть усі стерлися подорозі на пір'я, що його буйнесенький вітер розвівав по рідних Карпатах. Змістом перших чисел „Самохотника" були: голодові жарти стрільців, стрілецькі віча й промови у сатиричній формі, гірські ягоди, малини, обороги тощо. Першим ілюстратором часопису став маляр Старчук, який дав дотепні ілюстрації до спогадів-жартів УСС з Карпатської України та до повороту Мрочка до Камінки на маленькому візочку з куцою шкапою, з „чарівними товарами" для стрілецької „кантини".

В першій редакційній статті „Самохотник" представляється читачам і пояснює свою назву. Нікого й нічого не боїться, бо як турецький святий ходить із порожніми кишенями, а з владою живе в приязні, навіть у побратимстві. Не боїться і банкротства, тільки трохи голоду. Одначе запевняє, що і йому не дасться, бо може годуватися і малинами, на яких ще й „інтерес" обіцяє зробити.

По цій наче програмовій статейці йдуть дрібні жарти, новинки, телеграми, легка карикатура австрійсько-українського ополченця, який гірко нарікає на „самохотників"-стрільців-добровольців, бо через них саме продовжується війна, і годі діждатися „гляйху".

„Самохотник" містить звичайно речі на тему дня, попадають твори й на загально-стрілецькі та

і заповнену вписами книгу гостей, зачинили виставку, багатші на неодин досвід із ділянки міжнародніх симпатій та впливів.

— — — — — — — —

Після, за нецілий рік, могутня московська імперія розсипалася в порох. Від Збруча по Кавказ замаяли українські прапори. На просторі міліона квадратних кілометрів, під радісні згуки дзвонів поставала Українська Держава: багата, пишна, п'янка від розкоші свободи.

Тільки ми, галицькі Українці, очікували ще цього самого на наших землях — на захід від Збруча...

— — — — — — — —

І знову моя зустріч із професором. Тим разом, у жовтні 1918 р. у Львові, на виставці УСС у Національному Музеї. — Професор привитав мене, як давнього знайомого і просив, щоб я мою відпустку провів у праці на виставці.

І знову я біля Нього. Тут, у кількох просторих залях поміщувалось куди більше, ніж у 1916 р., стрілецьких експонатів: образи кисти Ю. Буцманюка, О. Куриласа, І. Іванця, Назарака, — світлини передані М. Угрином-Безгрішним, Теофілем Мойсейовичом та іншими УСС-ами, — портрети отаманів Мих. Галущинського, С. Ґорука, Никифора Гірняка, Гр. Коссака, Дідушків і інших старшин і стрільців, між ними славних хорунжих Олени Степанівної і Софії Галечко. — В окремому місці був сановито уміщений прапор УСС, на одній стороні якого видніли галузки червоної калини і напис УСС — а на другій, патрон стрілецтва, Архангел Михаїл. — Усе це дороге, святе, зрошене стрілецькою кров'ю пролитою на Маківці, у Семиківцях, на Лисоні, під Потуторами...

І ті, що приходили на цю виставку, поводилися так, як у церкві: тихо, набожно. — Чи це тому, що при вході на виставку гляділи на них візантийського стилю ікони Богоматері та Святців? Чи може — що вже тоді передчувалося, що за кілька днів...?

— — — — — — — —

А за кілька днів — прийшов 1. листопад 1918 року.

Львовом, княжою столицею українських володарів, потряс могутній гомін свободи. На львівській ратуші замаяв жовто-блакитний прапор. Вулицями міста маширувало рідне військо.

— — — — — — — —

Сповнялися мрії великого Професора...

Почавши від його дивачних нот на наших шкільних зшитках, — від руханки, якою він — Сокіл-Батько — вчив молоде покоління виробляти тугість м'язів, силу волі та слухняність, — він, подиву гідний орґанізатор і педагог, педант, своєю муравлиною, щоденною, чорною працею клав цеголку за цеголкою у підвалини нашого національного Храму Єдности, — який оце постав, як Велика Соборна Українська Держава.

— — — — — — — —

А сьогодні, кожний із нас, колишніх Його учнів та УСС-ів, на вістку про Його смерть, клонить у пошані свою голову перед Духом цього великого Учителя-орґанізатора, який відійшов від нас, закінчуючи свій довголітній шлях скитальця на чужині, не-своїй землі.

національні теми. Мета ж „Самохотника" — не тільки потішати всякими жартами товаришів зброї у недолі, не тільки записувати життєві картини у веселій, повній гумору картині — а й щасливою сатирою та їдким сарказмом направляти те, що негідне, що затроює спокій у стрілецтві, що обурює та ранить стрілецьку душу.

Головним редактором „Самохотника" був до приходу письменника Антона Лотоцького (Тото-Долото, Само-собою не Руданський) Андрій Баб'юк (Ірчан), з видатніших співробітників Юра Шкрумеляк, ілюстратором Старчук.

Впертими зусиллями вже з кінцем 1915. року придбав я для „Пресової Кватири" циклостиль, матриці, гектографічну масу й подостатком паперу та друкарських фарб. Щойно тоді — як кажуть — „Самохотник" став на ноги й появлявся в більшій кількості, деколи наклад доходив навіть вище 300 примірників. Число членів редакції та співробітників збільшалося помітно. Маляр Йосип Курилас згодився працювати й для „Самохотника", великий технічний талант виявив дуже працьовитий і непосидючий В. Огоновський („Льонтрична Ковбаса"), добрі речі писав добродуха Кузьмович стилем „Лиса Микити" Івана Франка. Найкращі ж жарти й вірші давав головний редактор Антін Лотоцький, секретар і скарбник „Пресової Кватири". До кращих його творів залічують стрілецьку пісню на народній мотив під загол. „Гей, у славних усусусів Козак Нитка жив" і пісню в докір за заміну стрілецького однострою на віденський фрак у Дра Лонгина Цегельського:

„Тепер я посол, не стрілець,
Здається, навіть і не зчувся
По днях тривоги, як вкінець
У посли знов я повернувся.
В рядах борців за вітчину,
Думав, прийдеться пропадати,
І у Стрільці вписавсь тому,
Щоб душу й тіло рятувати.

Тоді кричав я: „Нам стрільці
Конечні так, як сяйво Феба,
Бо... бо... бо... бо тоді мені
Стрілецтва було ще потреба.
Та знов з стрільця я депутат,
Тож хай стрілецтво вибачає,
Стрілецтву я тепер не брат,
Вже „мазепинка" в кут манджає".

Мистець Й. Курилас дав багато карикатур і віньєт, з яких найбільше подобались стрілецтву й громадянству карикатури любимця стрілецтва **проф. Івана Боберського** з написом: **„Моє поважання панам"**, Дра Степана Чумака (Тато Чумчумаха), кілька карикатур орудника „Пресової Кватири", „Парнас у Коші" та карикатури-сатири на солідарність і сплячку української політичної репрезентації. До 1918. року появилося вже кількадесять чисел „Самохотника", що вдержався найдовше при житті зо всіх стрілецьких часописів.

В Пісочній 1917. року, з великим вкладом праці В. Огоновського, появилося повне видання „Самохотника" з віньєтою Куриласа (УСС Козак Нитка). На вступі повного видання читаємо:

„Хай ця збірка буде пам'яткою веселих і невеселих хвиль, пережитих у цю велику всесвітню негоду в громаді „Українського Січового Війська" — хай у щасливі хвилі по війні нагадує вона, що ми, стрільці, навіть у найважчій хвилі вміли сміятися — не падали на дусі. — Кіш УСС, у травні 1917. року."

Останнє число „Самохотника" появилося в подібних умовинах, як і в Камінці 1915. року, давнім ладом, у традиційній скількості, на правах рукопису, в Роковини **Маківки,** дня 29. квітня 1948. р. в постою „Пресової Кватири", на скитальщині, в непривітній Німеччині. На зміст склалися давні історичні й сучасні матеріяли, з віньєтою мистця Йосипа Бобинського, з додатком „Червоної Калини", в якому зустрічаємо новітню стрілецьку пісню „Вітай нам, Батьку Отамане", на давній мотив, композиції Івана Недільського.

Вибрані твори з „Самохотника" появилися в друку під тим самим наголовком у календарику на рік 1918.

Побіч „Самохотника" появлялися ще й інші стрілецькі часописи, одначе їх життя не було довше кількох місяців. Не згадую тут про друковані видання УСС, бо вони, як згадував я уже, не мали того чару, що циклостилеві, а через це й більшого зацікавлення.

З інших часописів згадую:

„Бомба" — гумор.-сатир.-неперіодичний журнал. Виходить як рукопис (в одному прим.). „Артистична Горстка" в полі. Численні рисунки та малюнки Івана Іванця, Левка Лепкого, Йосипа Куриласа, Леся Новіни-Розлуцького та інших. Формат 23×30 цм. Над Стрипою 1916. Сторін 52.

Перше число з оригінальною кольоровою віньєтою та вступним словом у старо-українській мові появилося 21. січня 1916. року. Сливе ціле число присвячене Кирилові Трильовському п. заг. „Що то фама говорила про кровожадного Кирила", з дотепним змістом та ілюстраціями. З дрібніших творів замітний жартобливий вірш, присвячений полковому отаманові Грицеві Коссакові:

„Північ, меркнуть ясні зорі.
Місяць скривсь поза хмари,
А на землю в сон споВиту
Злізли з неба духи-мари...

Кудись в Відень полетіли
Дух Мазепи й Дорошенка,
А в Управу полку всунувсь
І промовив дух Шевченка:

„Дуже Вас перепрашаю,
Пане полк... чи отамане!
Помилявсь я, як пророчив,
Що не встануть вже гетьмани".

Від Редакції

Випустили ми цей часопис-„однозднівку" з нагоди великого нашого, УСС-ів, свята, нашої збірки. Знаємо, що своїм змістом часопис міг би був бути ріжноманітніший, живіший. Але, як узяти під увагу цей дивний час душевної розгублености, незмірної туги могіканів до рідних просторів, — де брязкіт зброї, співи, радість і біль вояцькі ще лунають, — час, коли з причин психологічних не так уже легко зібрати такий матеріял до часопису, який ми хотіли б, то сподіємось, що і друзі і дорогі читачі зрозуміють нас, приймуть часопис такий, який він є, й оцінять добру волю редакції і всіх авторів статтей.

Друге число „Бомби" появилося 19. лютого 1916. року. Воно присвячене в більшості стрілецьким старшинам, — менше місця дає загальноукраїнським справам. Чимало вдатних ілюстрацій. До кращих належить ілюстрація присвячена Новіні, що завсіди чванився своїм шляхетським родом. На ілюстрації бачимо його разом зо шляхотним оґером, Катиліною (так називали коня стрільці), а в низу напис:

„Як побачив Кателіна Новіну, заіржав радісно і закликав: „Познаць пана по холєвах!"

„Самопал" — стріляє сам без нічиєї принуки всяку нечесть, лінь, гниль, безхарактерність та подібне хрунівство. Готов до стрілу все, коли тільки треба. Видає: Хвабрика запорозьких самопалів. Редаґують: Це нікому нецікаве. Формат 23 на 30 цм.

Перший вистріл пролунав 15. травня 1916. року, в селі Свистільники, рогатинського повіту, де стояв Кіш УСС. Сторін 16. З третім числом заборонено „Самопалові" „стріляти" і він покищо не відзивається і досі. Одначе обіцяє знову відізватися на іншому місці й при новій офензиві...

„Вістник Пресової Кватири УСС". Виходить раз у місяць. Видає „Пресова Кватира УСС". Редаґують: Микола Угрин-Безгрішний та Антін Лотоцький. Формат „Самопала". Перше число появилося у травні 1916. р. в Свистільниках. Програма часопису:

„Бути дзеркалом життя нашої „Новітньої Січі", де попри звідомлення з життя в Коші, містилися б і літературні твори".

Друге й третє число „Вістника" появилося разом у липні 1916. році, в селі Потік, рогатинського повіту. Воно сливе в цілості присвячене пам'яті Івана Франка.

З виїздом головного редактора на Волинь, — „Вістник" перестав виходити.

„Усусу" — сатиричний орган неінтелігентних інтелігентів. Виходить, коли треба. Видає: Юрко Каламарь (А. Баб'юк). Ціна кожного примірника 30 сот. Кіш УСС 1916. р. Останнє число появилося під ред. Хведора Вовкулаки, у Відні, 25. червня 1917. р. Формат 14 на 23 цм. Із вузенько-шлунковатої дороги в чч. 1-2 переходить „Усусу" в дальших числах на більше ясну, биту, громадську дорогу.

„Тифусна Однодніваа" — пам'яткова збірка карантеників, ч. 1. В Коші УСВ. Зредаґував Юрко Каламарь, 1917. рік. Сторін 33. Формат „Самохотника".

Часопис писаний від руки, подає в жартобливій формі переживання усусусів в карантені, коли появився тиф в постою Коша УСС.

Питається „прокажений" Юра (Шкрумеляк) з карантени ч. 3. карантену ч. 1.:

„Гей, преславна кварантанно, —
Пані Тифа, ясна панно —
Донеси якстій мені,
Як живеться там тобі?"...

На те відповідь карантени ч. 1.:

„Нас тут ось така громада:
Є „Льонтрична Ковбаса",
Чижик Гринь, і Скора Пада, —
І „Коритце", й „Башликарь".
І „той з Риму" і Чубатий,
Ще Когут і я — віршар.
Цих стрічок, однак назвати
Сам себе, я не назву...
А над вечір і освіти
Тут міністер ще прибув"...

Другу частину „Тифусної Однодніївки" займає збірка віршів „невинних полонених тифом" під заг. „Наш Альбом". Ці поезії, без зайвої закраски претенсіональности, є нічим іншим, як характеристикою поодиноких карантеників, співробітників „Пресової Кватири" і Коша УСС.

„Червона Калина" — поважний та гумористич-

Привіт ізза океану

Від Головної Управи Української Стрілецької Громади у Вінніпеґу, Канада, одержала Гол. Управа Союзу УСС такого листа:

Управа Союзу Українських Січових Стрільців у Німеччині.

Хвальна Управо!

З часописів ми довідались, що в днях 31 січня і 1 лютого 1948 року відбувся в Реґенсбурзі перший З'їзд Українських Січових Стрільців на еміґрації і тоді постановлено заснувати Т-во „Союз УСС". Головна Управа „Української Стрілецької Громади" в Канаді, яка гуртує кол. вояків Українських Армій, тим самим і має серед своїх членів також УСС-ів, цією подією незвичайно врадувалася. Дуже жалуємо, що ми щойно про це довідались. Від колишніх українських вояків, які є зорганізовані в „Українській Стрілецькій Громаді", а передусім від УСС-ів, які проживають у Канаді, шлемо наш дружній стрілецький привіт для усіх наших товаришів по зброї зі „Союзу УСС". Новозаснованому Т-ву бажаємо як найкращих успіхів у плеканні традиції Українського Війська та в продовженні ідеї визвольних змагань.

Нашим бажанням є бути з Вами в побратимських зв'язках. Сподіємось, що Ваше Т-во не буде мати нічого проти того, щоб співпрацювати з Українською Стрілецькою Громадою у Канаді та взаємно себе інформувати про діяльність обидвох орґанізацій.

Щоб Ви бодай трохи могли зорієнтуватись у праці УСГ в Канаді, посилаємо Вам рівночасно з листом, але окремою посилкою, 2 Альманахи видані з нагоди 15-літнього ювілею існування Української Стрілецької Громади в Канаді. Під теперішню пору УСГ в Канаді вже святкує 20-ліття свого існування. Про працю її в останніх роках повідомимо Вас наступним листом.

Здоровимо сердечно та остаємось
зі стрілецьким привітом
За Головну Управу УСГ:
Е. Василишин вр.
м-голова

Від редакції „Зустрічі":

Ділючись із нашими друзями цим привітом, складаємо нашим побратимам згуртованим у УСГ в Канаді щиру подяку за цей їх відгук ізза океану, відгук, який єднає наші душі, серця та думи ще щільніше і стає закликом до всіх Вояків Українських Армій: будьмо й далі во єдино!..

но-сатиричний, січовий орган. Видає: Гурток УСС. Відповідальний редактор Микола Угрин-Безгрішний. Виходить в Коші Українського Січового Війська. Формат „Бомби". Віньєта Йосипа Куриласа.

Перше число появилося в травні 1917. року. З п'ятим числом „Ч. К." виходить неперіодично. Перший томик складається з 6 чисел. На обгортці з віньєтою Куриласа подано зміст всіх поміщених праць. З відомих стрілецьких письменників стрічаємо тут: А. Лотоцького, А. Баб'юка, Василя Бобинського, Юру Шкрумеляка та чимало принагідних та заслонених псевдонімами співробітників.

Видавництво „Червоної Калини" зачинається покликом редактора:

„Гуртом в ряди! Борня кипить
За волю й славу України.
Від ляку ворог вже дрижить
За наші кривди та руїни...

Доволі вже жили рабом
У власній хаті між чужими!
Із цим поганим ми п'ятном
В погорді були все між ними...

Тепер настав пригожий час
Прогнать розбійників із хати.
Засяло сонічко й для нас,
Свій хліб собі будем збирати!

Направим помилки батьків,
Незгоду, доноси й безділля
Відкинем геть. А всіх борців
Цінитимемо й без похмілля...

Дніпро і Сян, Кубань й Дністер
Несуть на хвилях ген світами
Прегорду пісню: „Ні, не вмер
Козацький рід і між катами!"

Кіш УСС, 24. IV. 1917.

„Червона Калина" багато ілюстрована. Виступають тут усякі стрілецькі типи, чимало є ілюстрацій і на загально-українські теми. Ілюстраторами були: Йосип Курилас і Михайло Гаврилко. „Червона Калина" містить також низку заміток про українську літературну мову.

Проф. Українського Технічно-Господарського Інституту в Реґенсбурзі Аркадій Животко закінчує свої виклади про пресу УСС словами:

„Всі ці видання свідчать про той здоровий, бадьорий дух Українського Січового Стрілецтва в жорстоких часах, що поклав міцні основи в його боротьбі за українське визволення".

(Диви: Аркадій Животко „Історія української преси" — УТГІ — 1946 — Реґенсбурґ — стор. 142 — 143).

„Пресова Кватира" У. С. С.

Постій, 25. травня 1948.

ДІТВОРА ДЛЯ З'ЇЗДУ

З нагоди сьогоднішнього нашого З'їзду Дітвора Української Народньої Школи ім. Митрополита Андрея Шептицького у Реґенсбурзі-Ґанґгоферзідлюнґ приготовила велику й милу несподіванку — **Вечір пісень і танків** на 19.VI. ц. р. у театр. залі оселі.

З діяльности Союзу УСС

КОРОТКИЙ ОГЛЯД

За цей короткий час, від першого З'їзду 31.I. і 1.II. 1948, Союз УСС під проводом отамана д-ра Никифора Гірняка виявив — на цей час важкий та сірий — живу і рухливу діяльність. Головна Рада й Головна Управа, йдучи проти втертого стилю, робила мало засідань і нарад (усього, з уконституованням, 5 засідань), а більше придавала енергії до ділової праці. Спочатку, розуміється, було — і ще є — багато організаційних справ (відзнаки, печатка, статут, емблема, забезпечення і збирання історич. пам'яток, анкетні листки, зв'язкові, пропаганда і видавництво, оживлення „фонду генералів", плян видання енциклопедії УСС тощо). Переведено верифікацію більшої частини членів Союзу УСС — верифіковано досі 167 членів, у тому числі 2 почесних членів і 20 надзв. членів. Розглянено також справу — переселення УСС-ів цілою громадою у певніше місце. Ціль переселення — зберегти цю найстаршу громаду українських комбатантів і її родини, а з цим зберегти й утривалити: леґенду боротьби за незалежність та соборність України, традицію й історію УСС, перевидаючи колись друковані твори й видаючи нові матеріяли до цієї історії. Далі, Гол. Рада Союзу УСС, який у свому нутрі спирається на повну єдність і побратимство, приклала усю свою увагу до акції — об'єднати всіх Комбатантів Української Армії в одну й неподільну організацію, єднаючи в собі й усіх Українців-Вояків чужих армій. Це діло започатковано: До Гол. Ради СУВ на першого заступ. голови увійшов Отаман Коша УСС д-р Никифор Гірняк, а до Гол. Управи СУВ на першого заступника голови увійшов поручник УСС Іван Поритко.

Безперечно, що по цьому З'їзді, який оце відбуваємо, пожвавиться й діяльність Союзу УСС, а ця праця, — маймо надію, — вийде на добро всієї української громади.

— о — а.

КРАЩЕ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ ГОЛОВУ ЗЛОЖИТИ, ЯК НА ЧУЖИНІ СЛАВИ ЗАЖИТИ.

Данило Заточник

З ОСТАННЬОЇ ПЕРЕД З'ЇЗДОМ ХВИЛИНИ

В оселі Ґанґгоферзідлюнґ усі в піднесеному святочному настрої. УСС, згуртовані в станиці, метушаться і роблять останні приготування до З'їзду товаришів. Пластуни радіють, що й вони братимуть участь у святі передачі традиції УСС-ів на руки Куреня ім. Хведора Черника з Міттенвальду. Дітвора Української Народньої Школи ім. Митрополита Андрея Шептицького робить генеральну пробу пісень і танків, якими мають привітати „стару войну". І цей ясний настрій людини єднається з природою, що сяє сонцем і здоровою, стиглою зеленню піль, на яких починають половіти жита.

М. О.

УСС у 1917-1920 роках

Поверх двадцять років тому на одному національно-державному святі серед моря піввійськових організацій і війська побачив я малий гурт, 6 до 10 осіб, стареньких вояків у червоному однострої. Були це останки, могікани з визвольної італійської армії Джюзеппе Ґарібальді. Тоді, м. ін., довідався я: чому це в ґарібальдинців червоний однострій. Історія цього дуже нескладна: припадок. Визвольний рух Італії росте. Але перші спроби вибуху революції не вдаються. Молоді італійці переходять за океан і організуються у Монтевідео. Треба було однострою для них. Припадково довідуються, що одна фірма в Монтевідео має більшу і злишню скількість червоного кольору одностроїв, які були пошиті для „салядерос" — різників — до Буенос Айрес. Італійські добровольці, за приступну ціну, набувають ці однострої — і так зродився однострій ґарібальдинців. Коли, в 1843 р., Д. Ґарібальді прибув до Монтевідео, тоді, крім нього, ці однострої італійські добровольці носили. Крім цієї замітки, захотів я більше і дещо цікавішого — що вже забувалось — довідатись про цих червоносорочників. І серед безлічі історичних матеріялів про них, звернув я м. ін. увагу на один момент: роля леґіонарів Д. Ґарібальдія у відродженій Італії, зокрема по завершенні соборности — 1870 р. З переглянених матеріялів — історія, спогади, тогочасна преса, тощо — виходить, що ці ґарібальдинці були правдивою сіллю, цементом у житті вже самостійної відродженої Італії. Велика частина цих вояків розсипалась по всій уже самостійній Італії й зайняли вони видні, провідні місця, як найцінніші сили народу, у війську, в уряді, в адміністрації країни, зберігаючи при цьому й свою формацію. Іще в час війни 1915-1918 останні з ґарібальдинців служили де могли своїй батьківщині.

Цей історичний фраґмент насуває нам аналогію: таке ж явище бачили ми й у нас, у 1917-1921 роках, за нашої державної самостійности, за наших визвольних змагань — таку ж ролю відіграли тоді й УСС.

Ще до 1917., УСС, полк і Кіш та Вишкіл, були декому „небезпечними й єретичними" осередками української політичної державної думки. Нотка нашої соборности, єдности з Києвом виринала ясно: ми, боєвики, були завсіди оптимістично наставлені до єдности, знаючи, що в Боєвій Управі є наш брат із над Дніпра Володимир Дорошенко, що між нами в полку є вояк-різьбар з України — Михайло Гаврилко, що на Волині наші УСС ведуть освідомну серед українців працю. Декому сьогодні може це видаватись дрібницею, але тоді ці факти мали велику психологічну вартість. Не диво, що з першою вісткою про вибух революції у московській імперії, в одну мить серед УСС-ів надії і мрії набрали реальних форм і можливостей; з хвилиною вибуху цієї революції УСС-ам лави австрійської армії непривітні і тісні стають, УСС-ів розсаджує запал: бути вже в Україні! Оце духово-політичне наставлення УСС-ів стверджується уже історичною подією: у другій половині, докладно — в листопаді 1917 з табору полонених у Дарниці прибувають до Києва двадцять і два УСС-и і стають вони організаторами „Галицько-Буковинського Куреня Січових Стрільців". Цей курінь існує до 19.І. 1918, а з прибуттям до нього нових УСС-ів, — між ними, Василя Кучабського, Андрія Мельника, Романа Сушка, Федора Черника, — став зватись він „Перший Курінь Січових Стрільців". І як ми, УСС, до вибуху революції несміливо мріяли — стануги зав'язком Армії України, то це й здійснювалось: Українська Держава спиралася на основах української військової формації УСС, беручи від цієї формації старшин, підстаршин і стрільців, як основників правдивих українських військових формацій, беручи від УСС-ів і готову військову термінологію. Таке було від кінця 1917 у Києві, те ж саме бачимо й у Львові, і взагалі на наших західних землях, від 1.XI. 1918.

Далі, звернімо пильну увагу на той факт, що УСС-и зайняли видні становища по 1917-ім році, в Українській Державі й Армії. Тут наведемо й прізвища їх. Андрій Мельник — поручник УСС, у СС є він полковник, Командант Корпусу СС, а потім стає Начальником Булави Дієвої Армії УНР; Роман Сушко — поручник УСС, у СС стає сотником, а пізніше полковником, Іван Чмола — четар УСС, стає в СС спершу сотником, потім полковником; Кость Воєвідка — поручник-лікар УСС, стає в СС полковником-лікарем; Іван Рихло — поручник-лікар УСС, в СС полковник-лікар; підполковниками СС стали УСС четар Іван Роґульський, хорунжий Андрій Домарадзький; сотниками СС стали УСС, четарі Михайло Турок, Іван Опока, Романишин, Василь Мицик, Людвиґ Чорній-Розенберґ, Франц Борис, Петро Сагайдачний, Федь Черник, Микола Загаєвич, Володимир Стефанишин, Іван Андрух. Поручниками СС стали УСС: Осип Будкевич, Микола Волошин. Непідрядне становище займав у Одесі й Янів хорунжий УСС. Крім цього працювали УСС в Україні — в редакціях, в адміністрації військовій і цивільній, в театрі — Йосип Гірняк — і взагалі у культурно-громадській праці. Др Осип Назарук — міністер пропаґанди в уряді УНР. На західніх землях України, в Галичині, після 1.XI. 1918, працювали УСС в уряді ЗОУНР: Дмитро Вітовський — Секретар Військових Справ, д-р Никифор Гірняк — спершу Командант Військової Округи Тернопіль, потім як мобілізаційний референт у Державному Секретаріяті Військ. Справ, врешті як мобілізаційний референт в Гол. Управі Ген. Штабу Військового Міністерства УНР; полк. Гриць Коссак — командант корпусу УГА; Богдан Гнатевич — Начальник Штабу І Галицького Корпусу; Юліян Буцманюк — референт зв'язку в Секретаріяті Військ. Справ; Ілько Цьокан — Командант Військової Округи Золочів, потім Тернопіль; Теодор Рожанковський — Командант Військової Округи Станиславів; Осип Букшований — Командант Бриґади УСС; Зенон Носковський — Командант Полку в Бриґаді УСС; Сень Ґорук — Персональний референт при Начальній Команді УГА; Іван Боберський — по чотирьох роках пра-

ці як скарбник Української Бойової Управи, а від листопада 1918 начальник Пресового Бюра в Державному Секретаріяті Військ. Справ; Дмитро Паліїв і Петро Микита — ад'ютанти генерала Мирона Тарнавського.

Усі ці імена далеко не вичерпують списка УСС старшин, підстаршин і стрільців — як Василь Когут, Панько Чортоломний, Дмитро Пижук, Григорук і інші — які відіграли важну ролю після 1917 і після 1.XI. 1918 в Українській Державі, а в першу чергу — в Армії України. Багато з них, більшість, погибли на полі слави, від тифу, ще більше пропало їх у тюрмах і на засланні — полковник Гриць Коссак — московсько-большевицької каторги, багато з них і в польських тюрмах каралися. Деякі ж іще живуть і далі діяльні в клітинах нашого громадського життя.

Дивлючись на УСС без надмірного ідеалізування їх, а беручи під докладний огляд із нашого щоденного життєвого становища, то прийдеться ствердити: був це збір людей, молодих і палких, усяких світоглядів, переконань, ріжних партій, були й партійні та політичні суперечки між ними, але дух терпимости панував у рядах УСС. Остаточна ціль: **Україна Самостійна**, стоплювала в горнилі цього молодого серця усякі вузькі, обмежені партійництва, ріжниці світоглядів — які, до 1917, до московської революції, були сперті на християнстві, — і створила, ця остаточна ціль, від першого дня існування УСС до нині одно, здорове, нерозривне ядро національно-конструктивної, творчої, об'єднуючої спільноти.

Ашафенбурґ, 29.V. 1948.

Вшанування народин нової доби

Весна 1948 на скитальщині пройшла під знаком святкування 33 роковин геройського виступу УСС на Маківці — 29 квітня по 2 травня 1915. З цього приводу в більших наших таборових осередках відбулися торжественні Богослуження, з ріжноманітною та змістовною програмою вечорі й академії. Такі свята відбулися у Байройті, — 8.V. — де душею свята був сот. М. Угрин Безгрішний, — у Берхтесґадені — Штруб, цього ж дня, у Ганновері, в оселі Ґанґоферзідлюнґ (Реґенсбурґ), де свято влаштовано двічі і з великим успіхом.

Величаве завершення святкувань цих роковин відбулося 6 червня у Мюнхені на Фраймані в таборі СС-Казарми. Ранком, Архиєрейську Службу Божу — в асисті всього нашого духовенства Мюнхену — відправив Їх Ексцеленція Кир Іван Бучко. У своїй достойній і гарячій проповіді згадав наш Владика і Маківку і її героїв. Цього ж дня увечорі відбулася академія з багатою і дібраною програмою. Вечірнє свято зачали УСС-и — представники станиць УСС у Німеччині, яких з'їхалось до 50 осіб — стрілецькою піснею „Гей у лузі червона калина". Потім, Всесвітл. Генер. Вікарій о. М. Вояковський УСС виголосив палке і проймливе вступне слово; виступив гарно мистецьки оформлений хор табору на Фраймані з низкою стрілецьких пісень; доповідь п. з. „Народини нової доби" виголосив Михайло Островерха УСС; святочно і гідно та з чуттям прорецитував свої нові поезії присвячені УСС-ам ред. Роман Купчинський УСС; солісти — І. Гинилевич, сопран і Л. Рейнарович, баритон, відспівали стріл. пісні; ред. Т. Курпіта прорецитував свій до хвилини присвячений твір. Національним гимном закінчено свято. При фортепяні п. Артеміда Джулинська і проф. Б. Пюрко. Академію удостоїв своєю приявністю Й. Ексцеленція Кир Іван Бучко, під протекторатом якого й відбулося усе це святкування на Фраймані. У почесному Комітеті були: крім нашого Владики, Всесв. Ген. Вікарій о. М. Вояковський, генерал М. Капустянський, Др Н. Гірняк, проф. Ол. Корсунський, др Лев Ганкевич, др Я. Воєвідка, др Ат. Фіґоль, о. П. Даревич. Незвичайно численну участь у святі, у церкві й на академії, взяло громадянство табору і з міста Мюнхену.

До влаштування свята причинилися своєю працею, у першу чергу, мистець Ю. Буцманюк, дир. М. Кошак, др О. Шенкірик і інші.

— о — а.

СТРІЛЕЦЬ У СВІТІ ВЕЛІЙ ПАН,
НАЙБІЛЬШИЙ В УСІМ СВІТІ!

Зі стрілецьких пісень

ЗІ СТРІЛЕЦЬКОГО ГУМОРУ

На останньому святі роковин Маківки в Мюнхені-Фрайман, після виступу ред. Романа Купчинського, який рецитував свою нову поезію, князь Усусусів Микола Угрин-Безгрішний зробив свою заввагу:

— Ромцьо прекрасно рецитував свій новий твір! Але мав при тім кардинальний брак, якого простити йому не можу!

— ?....

— Не підкрутив вуса!...

За редакцією Михайла Островерхи.
Технічними засобами
Видавничої С-ки „Українське Слово"
Druck: Mittelbayerische Zeitung, Regensburg